

YEMLERİN PİYASAYA ARZI VE KULLANIMI HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; 5996 sayılı Kanunda genel prensipleri belirtilen yem güvenilirliğini en yüksek düzeyde sağlamak, hayvan sağlığı ve halk sağlığını korumak, kullanıcı ve tüketicilerin yeterince bilgilendirilmesini sağlamak ve yemlerin piyasaya arzı ve kullanımı ile ilgili şartları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; ilaçlı yemler, yemlerde istenmeyen maddeler, yem katkı maddeleri, insanlar tarafından tüketimi amaçlanmayan hayvansal yan ürünler, genetiği değiştirilmiş yemler, organik ürünler, nakledilebilir süngerimsi beyin hastalığı ile ilgili getirilen özel düzenlemelerdeki hükümler saklı kalmak şartıyla, gıda amaçlı yetiştirilen hayvanlar ile gıda amaçlı olmayan hayvanlar için yemlerin piyasaya arzı ve kullanımı, etiketlenmesi, paketlenmesi ve sunumu ile ilgili hususları kapsar.

(2) Bu Yönetmelik, hayvanlar tarafından doğrudan veya dolaylı alınan suyu kapsamaz. Ancak suya ilave edilmek üzere hazırlanan yemi kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik,

a) 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 21, 22 ve 24 üncü maddelerine dayanılarak,

b) Avrupa Birliği'nin 13/7/2009 tarihli ve 767/2009 sayılı Yemlerin Piyasaya Arzı ve Kullanımına İlişkin Tüzüğüne paralel olarak, hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

a) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,

b) Bulaşık yem: Kabul edilebilir düzeylerin üzerinde istenmeyen maddeleri içeren yemi,

c) En kısa depolama ömrü: Uygun depolama koşulları altında, yemin etiketlenmesinden sorumlu kişi tarafından yem ile ilgili beyan edilen özelliklerin korunduğunun garanti edildiği süreyi,

ç) Etiket: Yemin ambalajı veya kabına eklenen veya üzerine iliştilen künyeyi, sembolü, resmi, yazıyı, baskıyı, deseni, işareti, kabartmayı veya diğer tanımlayıcı nesneyi,

d) Etiketleme: Reklam amacı dâhil, yemle birlikte bulunan ve yemi tanımlayan ifadeler, özellikler, ticari işaretler, marka adı, resim veya sembol gibi bilgilerin yeme ait paket, kap, etiket, doküman, halka, kuşak veya internet gibi araçlarla bildirimini,

e) Ev ve süs hayvanı: İnsanlar tarafından beslenen, yetiştirilen veya bakılan ancak, insan tüketimi için kullanılmayan hayvanı,

f) Gıda amaçlı hayvan: İnsan tüketimi için kullanılan, gıda üretimi amacıyla beslenen, yetiştirilen veya bakılan hayvanı,

g) Gıda amaçlı olmayan hayvan: İnsanlar tarafından beslenen, yetiştirilen veya bakılan ancak insan tüketimi için kullanılmayan kürk hayvanları, ev ve süs hayvanları, laboratuvarlar, hayvanat bahçeleri ve sirklerde barındırılan hayvanı,

ğ) Günlük rasyon: Belli tür, yaş ve verimdeki bir hayvanın tüm besin madde ihtiyaçlarını karşılamak için ihtiyaç duyduğu, % 12 nem içeriği üzerinden hesaplanan günlük toplam yem miktarını,

h) Hayvanları ağızdan besleme: Hayvanların besin madde ihtiyaçlarının karşılanması ve/veya sağlıklı, normal bir hayvanın üretkenliğinin sürdürülmesi amacıyla yemin ağız yoluyla hayvana verilmesini,

i) İşleme yardımcıları: Tek başına yem olarak tüketilmeyen, yemlerin ya da yem maddelerinin işlenmesi sırasında teknolojik amaçla kullanılan, teknik olarak önlenemeyen kalıntıları bırakma ihtimali olan ancak bu kalıntıların hayvan, insan veya çevre üzerinde olumsuz etkileri olmayan ve nihai ürün üzerinde herhangi bir teknolojik etki göstermeyen maddeleri,

i) İşletme: Yem işi alanında faaliyet gösteren kuruluşu,

j) Karma yem: Hayvanların ağızdan beslenmesi için tam veya tamamlayıcı yem şeklinde, yem katkı maddelerini içeren veya içermeyen, en az iki yem maddesinin karışımını,

k) Kürk hayvanı: Kürkü için beslenen, yetiştirilen, bakılan, insan tüketimi için kullanılmayan hayvanı,

l) Mineral yem: En az % 40 ham kül içeren tamamlayıcı yemi,

m) Özel besleme amacı: Sindirim, emilim veya metabolizma işlemleri geçici veya geri dönüşmez bir şekilde bozulmuş ya da bozulma ihtimali olan ve bu nedenle kendi durumlarına uygun yemler verilmek suretiyle özel besin ihtiyaçlarının karşılanmasını,

n) Özel besleme amacı taşıyan yem: Kendi özel bileşimi veya üretim metoduyla özel besleme amacını karşılayabilen, ilaçlı yemleri kapsamayan ve diğer yemlerden farklı olan yemi,

o) Parti veya seri: Orijin, çeşit, ambalaj şekli, paketleyici, sevkiyatçı, etiketleme gibi sahip olunan ortak özellikleri bakımından ayırt edilebilir miktardaki bir yemi, bir üretim prosesinde ise üniform üretim parametreleri kullanılarak bir işletmedeki bir ünite üretim miktarını ya da seri üretim halinde ve birlikte depolandığında ünitelerin sayısını,

ö) Piyasaya arz: Bu Yönetmelik kapsamındaki yemlerin, bedelli veya bedelsiz piyasaya sunulmasını,

p) Premiks: Hayvanlara doğrudan yedirilmeyen, yem katkı maddelerinin karışımı ya da bir veya birden fazla yem katkı maddesinin taşıyıcı olarak kullanılan bir yem maddesi veya suyla karışımını,

r) Sunum: Yemin şekli, görünümü, ambalajı, kullanılan ambalaj materyalleri ile tanıtımı ve sergilenmesini,

s) Süt ikame yemi: Kolostrum sonrası, tamamlayıcı veya ikame olarak, buzağı, kuzu, oğlak gibi genç hayvanların beslenmesi için kuru formda veya seyreltilmek suretiyle sıvı formda verilen karma yemi,

ş) Tam yem: Bileşimi bakımından günlük rasyon için yeterli olan yem karışımını,

t) Tamamlayıcı yem: Bileşimi itibarıyla belirli maddeler bakımından zengin içeriğe sahip, başka bir yemle birlikte kullanıldığında günlük rasyon için yeterli olan karma yemi,

u) Taşıyıcı: Bir yem katkı maddesini teknolojik fonksiyonunu değiştirmeden veya teknolojik etkisini azaltmadan çözmek, seyreltmek, yaymak veya bunların dışında o katkı maddesini fiziksel olarak değiştirmek ya da taşınmasını, uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılan maddeyi,

ü) Yem: Hayvanların ağız yoluyla beslenmesi amacıyla kullanılan işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş yem katkı maddeleri dâhil her türlü madde veya ürünü,

v) Yem işi: Kâr amaçlı olsun veya olmasın, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından kendi hayvanlarını beslemek üzere üretim, işleme ve depolama yapan üreticiler dâhil yemin üretimi, imalatı, işlenmesi, depolanması, nakliyesi veya pazarlanması ile ilgili faaliyeti,

y) Yem işletmecisi: Kendi sorumluluğu altında yürütülen yem işinin bu Yönetmelik hükümlerine uygunluğunun sağlanmasından yasal olarak sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi,

z) Yem katkı maddesi: Yem katkı maddeleri için tanımlanan fonksiyonlardan bir veya birkaçına sahip, yeme veya suya katılan, yem maddesi ve premiksler dışındaki maddeler, mikroorganizmalar veya preparatları,

aa) Yem maddeleri: Hayvanların besin maddesi ihtiyaçlarını karşılayan, doğal, taze, korunmuş halde olan bitkisel veya hayvansal orijinli ürünler ve bunlardan endüstriyel işleme sonucu elde edilen ürünler ile hayvanların ağızdan beslenmesi amacıyla, premikslerde taşıyıcı olarak ya da karma yemlerin hazırlanmasında doğrudan ya da işlenerek kullanılan, yem katkı maddesi içeren ya da içermeyen organik veya inorganik maddeleri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Yem güvenilirliği ve piyasaya arz

MADDE 5 – (1) Yem, güvenilir ise ve hayvan refahı ve çevre üzerinde doğrudan olumsuz bir etkisi yoksa piyasaya arz edilebilir ve kullanılabilir. Güvenilir olmayan yem piyasaya sürülemez.

(2) Yem işletmecisi;

a) Piyasaya arz ettiği yemin güvenilir, tanımlanan veya beyan edilen özelliklerine ve amacına uygun, bozulmamış ve ticari olarak uygun kalitede olmasını,

b) Mevzuata uygun olarak etiketlenmesini, paketlenmesini ve piyasaya arzını, sağlamakla yükümlüdür.

(3) Yem, Ek-1’de belirtilen teknik şartlara uygun olmalıdır.

(4) Onayı zorunlu olan yemler, Bakanlıktan onay alınmadan üretilemez, ithalatı yapılamaz ve piyasaya arz edilemez. Yem katkı maddeleri ile özel besleme amaçlı yemler; onay alınması zorunlu yemlerdir.

Yem işletmecilerinin sorumlulukları ve yükümlülükleri

MADDE 6 – (1) Yem işletmecileri, yemlerin izlenebilirliği, piyasadaki geri çekme ve hijyen ile ilgili yem mevzuatında belirtilen kurallara uymak ve kontrolleri altındaki üretim, işleme ve dağıtımın her aşamasında mevzuata uygunluğu sağlamakla yükümlüdürler.

(2) Yemi etiketleyen yem işletmecisi, karma yemde kullanılan yem maddelerinin isimlerini, tam olarak ağırlık oranları dâhil etiketleme bilgilerini, pazara sunulan yemin iddia edilen özelliklerinin veya içeriklerinin doğruluğunun tespiti için Bakanlık tarafından istenen her türlü bilgiyi sağlamakla yükümlüdür.

(3) İnsan veya hayvan sağlığı veya çevreye ilişkin herhangi bir acil durum ortaya çıkması durumunda, üretici ve alıcıların ilgili kanuni hakları korunarak, Bakanlık uygun gördüğü takdirde ve alıcının talebi halinde, imzalı teminat karşılığında ikinci fıkrada belirtilen bazı bilgileri alıcıya sağlayabilir.

Kısıtlama ve yasaklar

MADDE 7 – (1) Hayvan besleme amacıyla piyasaya arz edilen yemler, kullanımı yasaklanan maddeleri içerebilir, kısıtlanan maddeleri ise ancak belirlenen sınırlarda içerebilir. Yasaklı maddeler ve kısıtlanan maddeler Ek-2’de belirtilmiştir. Acil önlem alınması gereken durumlarda Ek-2’de yapılacak değişiklik prosedürü tamamlanıncaya kadar, ihtiyati tedbir olarak Bakanlık, bazı yem maddelerinin kullanımını geçici olarak yasaklayabilir veya kısıtlayabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Belirli Özellikteki Yemlerin Piyasaya Arzı

Yem çeşitlerinin özellikleri ve yem katkı maddesi içerikleri

MADDE 8 – (1) Bakanlık, yem maddeleri, yem katkı maddeleri, veteriner ilaçları ve bunun gibi diğer başka ürünler arasındaki ayrımı netleştirmek amacıyla yemler ile ilgili ayırt edici özellikleri belirleyebilir.

(2) Bakanlık, gerekli hallerde, yem mevzuatında tanımlanmayan yeni bir ürünle ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde, söz konusu ürünün yem olup olmayacağına, değerlendirme yaparak karar verebilir.

(3) Yem maddeleri ve tamamlayıcı yemlerdeki yem katkı maddelerinin düzeyi, yem katkı maddelerinin onaylanması ile ilgili mevzuattaki kullanım koşulları saklı kalmak kaydıyla, tam yemlerde belirlenen maksimum miktarların yüz katını aşamaz. Koksidiyostatlar ve histomonostatlar ise tam yemlerde belirlenen miktarların beş katını aşmaz.

(4) 9 uncu maddede belirtilen özel besleme amaçlı yem yapımında kullanılacak yem maddeleri ve tamamlayıcı yemlerdeki katkı maddesinin düzeyi, üçüncü fıkrada belirtilen tam yemlerde belirlenen maksimum miktarın yüz katını aşabilir. Bu tür yemler ile ilgili olarak;

a) Kullanım şartları ayrıca belirtilir.

b) Yem Hijyeni Yönetmeliğinin Ek-6 ikinci bölümünde yer alan yem katkı maddelerini kullanarak üretim yapan işletmeler, Bakanlıktan onay alırlar.

Özel besleme amaçlı yemlerin piyasaya arzı

MADDE 9 – (1) Özel besleme amaçlı yemler, ancak özel besleme amaçlı yemler için hedeflenen amaçları ve gerekli besinsel özellikleri karşılıyor ise piyasaya arz edilebilir.

(2) Özel besleme amaçlı yemler, kullanım amaçlarıyla ilgili en az bir özel kullanım amacına sahip olmalıdır. Bakanlık, özel besleme amaçlı yemlerin kullanım amacını geri çekebilir, kullanım amacıyla ilgili özel koşullar ilave edebilir, kaldırabilir veya değiştirebilir. Özel besleme amaçlı yemler ile ilgili Bakanlıkça kullanım amaçları listesi oluşturularak Bakanlık internet sitesinde yayımlanır. Bu liste yapılan değişikliklerle güncellenir.

(3) Özel besleme amaçlı yemler için gerçek veya tüzel kişi tarafından Bakanlığa başvuruda bulunulur. Başvurunun değerlendirilebilmesi için, söz konusu yemin özel bir yapıda olduğunu, arzu edilen özel besleme amacını karşıladığını, insan ve hayvan sağlığına, çevreye ve hayvan refahına olumsuz bir etkisinin olmadığını gösteren bilgi ve dokümanlar Bakanlığa sunulur.

(4) Bakanlık, mevcut bilimsel ve teknolojik bilgilere dayanarak özel besleme amaçlı yemler ile ilgili başvuruyu değerlendirir ve birinci ve ikinci fıkralardaki şartları sağlaması durumunda o yemi özel besleme amaçlı yem olarak onaylar. Uygun bulunmayan dosyalar gerekçeli bir yazı ile iade edilir. Bakanlık özel besleme amaçlı yemlerle ilgili yapılan başvuruları altı ay içerisinde değerlendirerek karara bağlar. Değerlendirme sırasında talep edilebilecek bilgi, belge, araştırma ve analizler için geçen süre, bu süreye dâhil edilmez.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Etiketleme, Sunum ve Paketleme

Etiketleme ve sunum

MADDE 10 – (1) Yemin etiketlenmesi ve sunumu, kullanıcıyı yanıltıcı veya aldatıcı şekilde olamaz. Etiketleme ve sunumda;

a) Yemin özelliğine veya kullanım amacına göre, özellikle yapısı, işleme veya üretim metodu, niteliği, bileşimi, içeriği, miktarı, dayanıklılığı, yemin amaçlandığı hayvan türleri veya kategorileri göz önüne alınır.

b) Yemde olmadığı halde birtakım etkiler veya özellikler varmış gibi veya benzer yemler ile aynı özelliklere sahip olduğu halde, diğerlerinden farklı özelliklere sahipmiş gibi gösterilemez.

c) Etiketleme, yem kataloğunda belirlenen kriterlere ve etiketleme ile ilgili kurallara uygun olmalıdır.

ç) Türkiye’de piyasaya arz edilecek yemlerde Türkçe etiket bilgileri yer alır.

(2) Yem maddeleri ve karma yemlerin dökme, açık ambalaj veya kaplarda piyasaya arz edilmesi halinde, beraberinde bu Yönetmelikte istenen tüm zorunlu etiket bilgilerini içeren bir belge bulundurulur.

(3) Yemlerin iletişim araçları ile uzaktan satışı halinde, tüketicilerin korunması amacıyla satış öncesinde, parti ya da seri numarası, en kısa depolama ömrü, net ağırlığı ve etiketlemeden sorumlu yem işletmecisinin isim ve adresi dışında etikette bulunması zorunlu bilgiler iletişim araçlarında gösterilir. Diğer bilgiler yemin teslim zamanına kadar alıcıya ulaştırılmalıdır.

(4) Etiketleme, bu maddede belirtilen kurallara ilave olarak Ek-3’te belirtilen etiketleme kurallarına göre yapılır.

(5) Resmi kontroller sırasında, bir yem maddesinin veya karma yemin etiket bilgilerinde belirtilen besin maddesi bileşen değerleri ile resmi kontrol için yapılan analiz sonucu bulunan değerler arasındaki farklılığın değerlendirilmesinde kullanılacak tolerans değerleri Ek-4’te verilmiştir.

Etiketleme ile ilgili sorumluluk

MADDE 11 – (1) Yemi etiketleyen yem işletmecisi, yemin etiket bilgilerinden ve doğruluğundan sorumludur.

(2) Yemi ilk pazarlayan veya kendi adına ya da şirket adına pazarlayan yem işletmecisi etiketlemeden sorumludur.

(3) Yem işletmecisinin kontrolü altındaki faaliyetlerinde yaptığı değişiklik, yemin etiket bilgilerinde değişikliği gerektiriyor ise yem işletmecisi etiketlemenin bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılmasını sağlar.

(4) Yemin etiketlenmesinde doğrudan bir sorumluluğu bulunmayan, dağıtım veya perakende faaliyetlerini yürüten yem işletmecisi, yemlerin etiketleme kurallarına göre etiketlenip etiketlenmediğine dikkat eder, etiketleme kurallarına uygun olmayan yemleri piyasaya sunamaz.

(5) Yem işletmecisi, zorunlu etiketleme bilgilerinin yemin son kullanıcıya kadar yem zinciri boyunca iletilmesinin sağlanması hususunda kendi kontrolü altındaki faaliyetlerden sorumludur.

Etiketlerde yemlerle ilgili özel iddialar

MADDE 12 – (1) Yem maddelerinin ve karma yemlerin etiketinde ve sunumunda, yemdeki bir maddenin varlığı ya da yokluğuna, belirli besinsel özelliklerine, işleme veya belirli bir fonksiyona yönelik olarak dikkat çekici özel iddialarda bulunulabilir. Bu iddiaların yapılabilmesi için aşağıdaki şartlar karşılanmalıdır:

a) İddia edilen husus, gerçek, Bakanlıkça doğrulanabilir ve yem kullanıcısı tarafından anlaşılabilir olmalıdır.

b) Bakanlığın talebi halinde, iddianın bilimsel olarak kanıtlanması ya kamunun erişimine açık bilimsel delillere dayalı referanslar ile ya da belgelenmiş şirket araştırması yoluyla sağlanır. İddia edilen hususların kanıtlanması ile ilgili bilimsel dayanak, yemin piyasaya arzından önce sağlanmış olmalıdır. İddia edilen hususun yeterince kanıtlanmadığı sonucuna varılırsa, bu gibi iddiaya ait etiketlemenin 10 uncu maddede belirtilen etiketleme kurallarına göre, yanıltıcı olduğu kabul edilir. Bakanlık bilimsel dayanak konusunda şüpheye düşerse, gerekli inceleme ve araştırmaları yaparak

veya yaptırarak karar verir. Bu tür yemleri satın alanlar iddia edilen hususun doğruluğu hakkındaki şüphelerini Bakanlığa bildirme hakkına sahiptir.

(2) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerindeki şartlar karşılanmak koşuluyla, üçüncü fıkranın (a) bendinde belirtilen hususlarla ilgili iddialar dışında, hayvanlarda fizyolojik durumların korunması, desteklenmesi veya optimum beslenme ile ilgili iddialarda bulunulabilir.

(3) Yem maddelerinin ve karma yemlerin etiketlerinde veya sunumunda aşağıdaki iddialar yer alamaz:

a) Yem katkı maddeleri mevzuatına göre onaylanmış koksidiyostatlar, histomonostatlar haricinde, bir hastalığı önleyici ya da tedavi edici yönündeki iddialar. Ancak patolojik semptomların tedavisi hariç besin dengesizliklerinin karşılanmasına dair iddialar bunun dışındadır.

b) 9 uncu maddede belirtilen özel besleme amaçlı yemler ile ilgili iddialar.

(4) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen hususlar ile ilgili özel hükümler, 24 üncü maddede belirtilen iyi etiketleme uygulama kılavuzları içerisinde yer alabilir.

Etiket bilgilerinin sunumu

MADDE 13 – (1) Zorunlu etiket bilgileri, tüm ambalaj ya da kabın üzerinde veya bunlara iliştilmiş etiket üzerinde ya da dökme yemlerin beraberindeki belgelerde belirgin olarak yer almalıdır. Etiket bilgileri açık, görünecek şekilde, okunaklı ve silinmeyecek şekilde olmalıdır.

(2) Zorunlu etiket bilgileri, kolaylıkla ayırt edilebilmeli ve başka bilgiler ile anlaşılması zorlaştırılmamalıdır. Etiket bilgilerinin sunulmasında kullanılan renk, yazı karakteri ve büyüklükleri, uyarıcı açıklamaların gerekli olduğu haller dışında, bazı bilgileri örtecek şekilde ya da önemliymiş gibi gösterecek şekilde olmamalıdır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen hususlar ile ilgili özel hükümler ile isteğe bağlı etiketlemede sunum ile ilgili özel hükümler 24 üncü maddede belirtilen iyi etiketleme uygulama kılavuzları içerisinde yer alabilir.

Zorunlu genel etiketleme kuralları

MADDE 14 – (1) Etiketinde aşağıdaki bilgilerin belirtilmediği bir yem maddesi ya da karma yem piyasaya arz edilemez:

a) Yemin tipi: Yem maddesi, tam yem veya tamamlayıcı yem gibi,

b) Yem işletmecisinin adı ya da şirket adı ve adresi,

c) Onaylı yem işletmelerinin onay numarası,

ç) Parti ya da seri numarası,

d) Katı ürünler için birim kütle miktarı, sıvı ürünler için ise birim kütle veya hacim miktarı,

e) Yem katkı maddelerinin onaylanması ile ilgili mevzuatta belirtilen etiketleme kuralları saklı kalmakla beraber, yem katkı maddesi ilave edilmesi halinde Ek-6 veya Ek-7'nin birinci bölümünde belirtilen hususlara göre yem katkı maddelerinin listesi,

f) Nem miktarı; Ek-1'in altı numaralı maddesinde belirtilen şekilde.

Yem maddeleri için zorunlu özel etiketleme kuralları

MADDE 15 – (1) Yem maddelerinin etiketlenmesinde 14 üncü maddede belirtilen şartlara ilaveten, aşağıdaki hususlar da belirtilir:

a) Yem maddesinin ismi; 23 üncü maddedeki yem maddeleri kataloğuna göre isimlendirilmesi halinde katalogda belirtilen kriterlere uygun olur.

b) Ek-5'teki listede belirtilen yem kategorilerine karşılık gelen zorunlu bildirimler bulunur veya bunların yerine, 23 üncü maddede belirtilen yem maddeleri kataloğundaki yem maddelerine karşılık gelen özel bildirimler belirtilir.

(2) Yem maddelerine, yem katkı maddeleri katılması halinde, birinci fıkrada belirtilen hususlara ilave olarak, aşağıdaki hususlar da etiketlerde yer alır:

- a) Söz konusu yem katkı maddelerinin, tüm hayvan türleri için değil, bazı türler için kullanımının amaçlanması ya da bazı türler için maksimum limitlerde kullanılmasına izin verilmesi halinde, yem maddelerinin kullanılacağı hayvan türleri, kategorileri ve limitleri,
- b) Yem maddelerinin uygun kullanımı için Ek-3'ün üç numaralı maddesinde yem maddeleri ile ilgili belirtilen bilgiler,
- c) Yem maddelerine ilave edilen teknolojik katkı maddeleri haricindeki yem katkı maddeleri için en kısa depolama ömrü.

Karma yemler için zorunlu özel etiketleme kuralları

MADDE 16 – (1) Karma yemlerin etiketlenmesinde 14 üncü maddede belirtilen şartlara ilaveten, aşağıdaki hususlar da belirtilir:

- a) Karma yemlerin kullanılacağı hayvan türü veya kategorisi,
- b) Yemin kullanım amacı ve uygun kullanımına ilişkin açıklamalar, Ek-3'ün üç numaralı maddesinde belirtilen hususlara uygun olmalıdır.
- c) Üreticinin başkası adına üretim yapması ve etiketlemeden sorumlu yem işletmecisi olmadığı durumlarda aşağıdaki hususlar etikette belirtilir:
- 1) Yemi üreten yem işletmecisinin adı veya ticari adı ve adresi,
  - 2) Yemi üreten yem işletmesinin onay numarası ya da kayıt numarası.
- ç) En kısa depolama ömrü, aşağıdaki şekilde belirtilir:
- 1) Yapısal özelliklerinden dolayı kolay bozulabilen yemlerde kesin bir tarih “... tarihinden önce kullanılmalıdır.” ifadesi yer alır.
  - 2) Diğer karma yemlerde belirli bir ay belirtilerek “en uygun ...den önce kullanılmalıdır.” ifadesi yer alır.
  - 3) Etiket üzerinde üretim tarihi gösteriliyor ise, en kısa depolama ömrü, üretim tarihinden itibaren gün veya ay zaman periyodu olarak belirtilir.
- d) Karma yemi oluşturan yem maddelerinin isimleri bileşiminin belirtildiği kısımda, karma yemdeki nem içeriği üzerinden hesaplanmış ağırlıklarına göre, büyükten küçüğe doğru listelenir. Bu liste yüzde miktarları üzerinden de verilebilir. Bunlardan başka, karma yemlerin bileşimleri ile ilgili olarak;
- 1) Bir yem maddesi, dikkat çekecek şekilde kelimelerle, grafikte veya resimle gösterilebilir. Bu şekillerde gösterilmesi halinde, o yem maddesinin ağırlık itibarıyla yüzdesi ve ismi de belirtilir,
  - 2) Eğer karma yemi oluşturan yem maddeleri ağırlıkları itibarıyla yüzde olarak belirtilmemişse, etiketlemeden sorumlu yem işletmecisi, alıcının talebi üzerine yemin bileşimini oluşturan yem maddeleri ile ilgili bilgileri yüzde olarak, +/- % 15'lik değer aralığı içerisinde alıcıya sağlar.
  - 3) Kürk hayvanları haricindeki gıda amaçlı olmayan hayvanlar için hazırlanan karma yemlerin bileşiminde, yem maddelerinin ismi yerine, yem maddelerinin ait olduğu yem kategorisinin ismi de belirtilebilir.
- e) Karma yemler için Ek-6 veya Ek-7'nin ikinci bölümünde yer alan bildirim zorunlu bilgiler etikette belirtilir.
- (2) Kürk hayvanlarının haricindeki gıda amaçlı olmayan hayvan yemlerinin etiketlerinde belirtilebilen yem kategorileri Ek-9'da belirtilmiştir.
  - (3) İnsan veya hayvan sağlığı veya çevreye ilişkin herhangi bir acil durum ortaya çıkması durumunda, üretici ve alıcıların ilgili kanuni hakları korunarak, Bakanlık, uygun gördüğü takdirde, alıcının talebi halinde, imzalı teminat karşılığında karma yemin bileşimi ve özellikleri ile ilgili bilgileri alıcıya sağlayabilir.

Özel besleme amaçlı yemler için zorunlu ilave etiketleme kuralları

MADDE 17 – (1) Özel besleme amaçlı yemlerin etiketlenmesinde, 14, 15 ve 16 ncı maddelerde yer alan zorunlu etiketleme kurallarına ilave olarak aşağıdaki hususlar da belirtilir:

- a) Özel besleme amaçlı yemlerde, 14 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen yem tipinin yanına “diyetetik” ifadesi,
- b) 9 uncu maddede belirtilen kullanım amaçları ile ilgili bilgiler,
- c) Yemi kullanmadan önce veya kullanım süresini uzatmadan önce, veteriner hekim veya hayvan besleme uzmanına danışılmasına dair not, yazılır.

Ev ve süs hayvanı yemleri için zorunlu ilave etiketleme kuralları

MADDE 18 – (1) Ev ve süs hayvan yemi satın alanların, zorunlu etiket bilgilerinin yanında, yeme ilave edilen yem katkı maddeleri ve kategorilerine göre yem maddeleri hakkında da ilave bilgi edinebilmeleri amacıyla ev ve süs hayvanı yemi etiketi üzerinde irtibat kurulabilecek bir telefon numarası belirtilir.

Kullanımı uygun olmayan ancak, işleminden geçirilmek suretiyle kullanılabilir hale getirilmesi mümkün olabilen yemler için zorunlu ilave etiketleme kuralları

MADDE 19 – (1) İstenmeyen maddeler ile bulaşmış ve yem mevzuatına uygun olmayan yemlerin etiketlerinde 14, 15, 16 ve 17 nci maddelerde yer alan zorunlu etiketleme kurallarına ilave olarak, Ek-8'deki özel hususlar da belirtilir.

Etiketleme ile ilgili istisnalar

MADDE 20 – (1) Yem alıcısının, 14 üncü maddenin birinci fıkrasının (c), (ç), (d) ve (f) bentleri ile 15 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen etiket bilgilerine gerek olmadığına dair yazılı talebi halinde, bu alıcıya ait yemlerin etiketlerinde bu bilgilerin belirtilme zorunluluğu yoktur. Her sipariş birkaç sevkiyattan oluşabilir.

(2) Paketli yemlerde, 14 üncü maddenin birinci fıkrasının (c), (ç) ve (d) bentleri ve 15 inci maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi veya 16 ncı maddenin birinci fıkrasının (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen bilgiler, ambalaj üzerinde de belirtilebilir. Bu bilgilerin ambalajın neresinde yer aldığı belirtilir.

(3) Kendi hayvanları için kullanmak üzere doğrudan yetiştiricilere yapılan satışlarda, koruyucular ve silaj katkı maddeleri dışında yem katkı maddeleri içermeyen yem maddelerinin satışında, yem hijyeni ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla 14 üncü maddenin birinci fıkrasının (c), (ç), (d) ve (f) bentleri ile 15 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen bilgilerin bulunması zorunlu değildir.

(4) Bitki danelerinin, tohumlarının ve meyvelerinin bütün halde karışımları için, 16 ncı maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen zorunlu bildirimler gerekli değildir.

(5) Karma yemin en fazla üç yem maddesinden oluşması ve kullanılan bu yem maddelerinin açıkça tanımlanması halinde, 16 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde belirtilen bilgiler gerekli değildir.

(6) Son kullanıcıya dökme halde 20 kg'ı aşmayan miktarlarda satılan yem maddeleri veya karma yemler için, 14, 15 ve 16 ncı maddelerde belirtilen bilgiler zorunlu olmayıp, istenmesi halinde, satış noktasında not olarak alıcının bilgisine sunulabilir. Bu durumlarda, 14 üncü maddenin birinci fıkrası (a) bendinde ve 15 inci maddenin birinci fıkrası veya 16 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan bilgilerin bulunduğu not, istenmesi halinde alıcıya teslimatta veya fatura ile birlikte sunulur.

(7) Paket halinde ambalaj içerisinde satılan toplam ağırlığı 10 kg'ı aşmayan ev ve süs hayvanı yemleri için, 14 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (c), (e) ve (f) bentleri ve 16 ncı maddenin birinci

fıkrasının (b), (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtilen bilgiler, her bir paket yerine, paketlerin taşındığı ambalajın dış kısmında da yer alabilir.

(8) Bakanlık, deney amaçlı olduğu etiketinde açıkça belirtilmesi şartıyla, bilimsel veya deneysel amaçlı kullanılacak hayvan yemleri ile ilgili istisnai hükümler uygulayabilir.

İsteğe bağlı etiketleme

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelikte belirtilen genel hükümlere uygun olmak şartı ile karma yem ve yem maddelerinin etiketlerinde, zorunlu etiketleme kurallarına ilave olarak, isteğe bağlı bazı bilgilere de etikette yer verilebilir.

(2) İsteğe bağlı etiketleme ile ilgili ayrıntılı hususlar, 24 üncü maddede belirtilen iyi etiketleme uygulama kılavuzları içerisinde yer alabilir.

Paketleme

MADDE 22 – (1) Yem maddeleri ve karma yemler kapalı paketlerde veya ambalajlarda pazarlanabilir. Kapalı paket veya ambalaj açıldığında bozulacağından, bu paket veya ambalajlar tekrar kullanılamaz.

(2) Aşağıda belirtilen yemler, birinci fıkradan istisna olarak dökme halde, açık paket ve ambalajlarda piyasaya sürülebilir:

- a) Yem maddeleri,
- b) Tahıl ve meyvelerin bütün halde karıştırılarak elde edildiği karma yemler,
- c) Karma yem üreticileri arasındaki teslimatlar,
- ç) Karma yem üreticisinden doğrudan yetiştiricilere yapılan teslimatlar,
- d) Karma yem üreticilerinden paketleme firmalarına yapılan teslimatlar,
- e) Son kullanıcıya, ağırlığı 50 kg'ı aşmayan miktarlarda yapılan satışlarda kapalı paketten veya ambalajdan alınan karma yemler,
- f) Blok yemler veya yalama taşları.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yem Maddeleri Kataloğu ve İyi Etiketleme Uygulama Kılavuzları

Yem maddeleri kataloğu

MADDE 23 – (1) Bakanlık, ürün özellikleri hakkında bilgi oluşturmak ve bilgi alışverişini kolaylaştırmak, yem maddeleri ve karma yemlerin etiketlenmesinde ve yem sektöründe kullanılmak üzere yem maddeleri kataloğu hazırlar ve Bakanlığın internet sitesinde yayımlar. Bu katalog ihtiyaca göre ilgili sektör paydaşları ile birlikte görüşülerek değiştirilebilir ve güncellenebilir. Bir yem maddesi katalogta tanımlanırken en az aşağıdaki bilgiler belirtilmelidir:

- a) İsmi,
- b) Ayırt edici kimlik numarası,
- c) Yem maddesinin üretim işlemi ve ürün özellikleri ile ilgili açıklama,
- ç) 15 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen zorunlu bildirim yerine geçen bilgiler,
- d) Katalogda belirtilen terimler sözlüğüne uygun, üretim işlemleri ve teknik açıklamaların yer aldığı bilgiler.

(2) Katalogda yapılacak değişiklik ve güncellemeler, sektörün ihtiyaçları ve görüşleri doğrultusunda bilimsel ve teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurularak yapılır.

(3) Yem maddeleri kataloğu ile ilgili bu madde hükümleri, 5 inci maddede belirtilen yem güvenilirliği ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla uygulanır.

(4) Yem maddeleri kataloğunun kullanımı yem sektöründe isteğe bağlıdır. Ancak, katalogda yer alan isimlerin kullanılması durumunda yem maddeleri, katalogda o isimle belirtilen özelliklere uygun olmalıdır.

(5) Katalogda yer almayan bir yem maddesini ilk defa piyasaya arz edecek olanlar, Bakanlığa bildirimde bulunur ve bununla ilgili izni alırlar. Bakanlıktan izin alınmadan bu yem maddeleri piyasaya arz edilemez. Bu yem maddeleri ile ilgili yem sektörü de bilgilendirilir, bildirimler ile ilgili internet ortamında bir kayıt sistemi oluşturulur ve sistem düzenli olarak güncellenir.

İyi etiketleme uygulama kılavuzları

MADDE 24 – (1) Yemlerde etiketlemenin uygun ve doğru yapılmasını sağlamak amacıyla, biri gıda amaçlı hayvan yemleri, diğeri ev ve süs hayvanları yemleri için olmak üzere, ilgili sektör paydaşları tarafından iyi etiketleme uygulama kılavuzları oluşturulur. Belirlenen bu iyi etiketleme uygulama kılavuzları Bakanlığın incelemesinden sonra onayı alınarak kullanılır. Bakanlık, iyi etiketleme uygulama kılavuzlarının geliştirilmesini ve sektörde uygulanmasını teşvik eder.

(2) İyi etiketleme kılavuzları; genel etiketleme kurallarını karşılama yanı sıra, 12, 13 ve 21 inci maddelerde belirtilen hükümleri de kapsayacak şekilde iyi etiketleme uygulanmasının geliştirilmesine yönelik olmalıdır.

(3) İyi etiketleme kılavuzları, yem sektörü tarafından isteğe bağlı olarak kullanılır.

(4) İlgili sektör paydaşlarının talebi ve görüşleri doğrultusunda bilimsel ve teknolojik gelişmelere göre iyi etiketleme kılavuzlarında değişiklik yapılabilir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

İdari yaptırımlar

MADDE 25 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerine uymayanlar hakkında 5996 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre işlem yapılır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce piyasaya sunulmuş olan yemler, bu Yönetmeliğin yayımından itibaren bir yıl süre ile piyasada bulunabilir.

(2) Yem işletmeleri, bu Yönetmeliğin yayımından önce ilgili yem mevzuatına uygun olarak bulundukları mevcut etiketleri altı ay süreyle kullanabilirler. Bu etiketlerin kullanıldığı yemler, bu Yönetmeliğin yayımından itibaren bir yıl süre ile piyasada bulunabilir.

Yürürlük

MADDE 26 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 27 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.

Yönetmeliğin Yayınlandığı Resmî Gazete'nin		
	Tarihi	Sayısı
	27/12/2011	28155
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayınlandığı Resmî Gazetelerin		
	Tarihi	Sayısı
1.	20/8/2013	28741
2.	9/8/2022	31918
3.		

**YEMLERDE BULAŞMA, SÜT İKAME YEMLERİ, BAĞLAYICI VE DENATURE EDİCİ YEM MADDELERİ,
YEMLERDE KÜL SEVİYESİ VE NEM İÇERİĞİ İLE İLGİLİ TEKNİK ŞARTLAR**

1. Yem kataloğunda maksimum miktar belirtilmemiş ise yem maddeleri, üretim işlemlerinden veya üretim sırasında kullanılan işlem yardımcılarında kaynaklanan kimyasal bulaşmalardan arı olmalıdır.

2. Yem kataloğunda farklı bir seviye belirtilmemişse hayvanlar üzerinde olumsuz etki yapmayan saman gibi kültürü yapılan diğer bitki çeşitlerinin veya yabancı ot çeşitlerinin tohumları gibi bitkisel maddeler ile bulaşıklık yem maddelerinde % 5'i geçemez. Yem maddeleri botanik olarak en az % 95 oranında saf olmalıdır. Üretim sırasında bir önceki üretim işleminden arta kalan diğer yağlı meyveler veya diğer yağlı tohum kalıntıları ile bulaşıklık, her bir yağlı tohum veya meyve çeşidi için, % 0,5'i geçemez.

3. Canlı ağırlığı 70 kg'a eşit veya daha az olan buzağular için, süt ikame yemindeki demir miktarı her bir kg tam yemde en az 30 mg olmalıdır. Bu miktar % 12 nem içerikli tam yemler içindir.

4. Yem maddelerinin, diğer yem maddelerini denature etmek veya bağlamak için kullanıldığı durumlarda, kullanılan yem maddesinin ismi, yapısı ve miktarı etikette belirtilir. Bir yem maddesi diğer bir yem maddesi tarafından bağlanırsa bağlayıcı yem maddesinin yüzdesi toplam ağırlığın % 3'ünü aşamaz.

5. Hidroklorik asitte çözülmeyen kül miktarı, kuru maddenin % 2,2'sini aşamaz. Ancak etikette belirtilmek koşuluyla aşağıda belirtilenler için bu oran aşılabılır:

- Yem maddeleri,
- İzin verilen mineral kaynaklı bağlayıcı maddeleri içeren karma yem,
- Mineral yem,
- Pirinç veya şeker pancarı yan ürünlerini % 50'den daha fazla oranda içeren karma yem,
- % 15'in üzerinde balık unu içeren kültür balığı karma yemi.

6. Yem kataloğunda herhangi bir seviye belirtilmemişse yemlerin nem içeriği aşağıdaki sınırları aşması halinde etikette belirtilir.

- Hiçbir organik madde içermeyen mineral yemlerde % 5,
- % 40'tan fazla süt mamulü içeren, karma yemlerde ve süt ikame yemlerinde % 7,
- Organik madde içeren mineral yemlerde % 10,
- Diğer yemlerde % 14.

Ek-2

HAYVAN BESLEME AMACIYLA KULLANIMI VE PİYASAYA SUNUMU YASAKLANAN VE KISITLANAN MADDELER LİSTESİ

Birinci Bölüm

Yasaklı maddeler

1. Hormon ve hormon benzeri maddeler,
2. Koksidiyostatlar ve histomonostatlar haricinde, yem katkı maddesi olarak antibiyotikler ve ilaç niteliğindeki maddeler,
3. Hayvansal proteinler (Et-kemik unu, kemik unu, kan unu ve diğer kan ürünleri, tavuk unu, balık unu, hidrolize protein, ve benzeri) ile hayvansal orijinli organik DCP (Dikalsiyum Fosfat) ve TCP (Tirikalsiyum Fosfat)'nin, sığır, koyun, keçi gibi geviş getiren (ruminant) hayvanlarda kullanılması ve yemlerine katılması yasaktır. Aşağıdaki ürünler bu yasaklama kapsamı dışındadır:
  - Süt ve süt ürünleri,
  - Yumurta ve yumurta ürünleri,
  - Jelatin (ruminant menşei olmayanlar ve sadece yem katkılarında kullanılanlar)
4. Atık yağlar ve bu yağlardan elde edilen ürünler,
5. **(Değişik:RG-9/8/2022-31918)** Gıda amaçlı olmayan hayvanların beslenmesi hariç restoran ve yemekhane artıkları,
6. Gübre, idrar ve herhangi bir işleme veya karışıma maruz kalmamış sindirim sistemi içeriği,
7. Tanenli maddeler ile muamele edilen deri ve deri artıkları,
8. Hasattan sonra bitki koruma ürünleri ile özel işleme tabi tutulan tohumluklar ve diğer bitkisel çoğaltım materyalleri ve onlardan elde edilen yan ürünler,
9. 31/12/2009 tarih ve 27449 sayılı 4 üncü mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan "Biyosidal Ürünler Yönetmeliği" nin Ek-A'sında yer alan odun koruyucuları gibi biyosidal ürünler ile muamele edilmiş odun, talaş ve bunların tozları,
10. Her türlü kentsel ve endüstriyel atık sulardan elde edilen nihai atıklar,
11. Ev atığı gibi katı kentsel atıklar,
12. Tarım ve gıda sanayinde kullanılan ürünlerin ambalajları ya da ambalaj parçaları,
13. N-Alkanlarda kültürü yapılan *Candida* cinsi mayalardan elde edilen protein ürünleri.

İkinci Bölüm

Kısıtlanan maddeler

1. Üre, etikette belirtilmesi şartıyla rumen gelişimini tamamlamış ruminant rasyonlarında en fazla % 2 oranında kullanılabilir. Diğer hayvan türlerinin rasyonlarında kullanılmaz.

Ek-3

ETİKETLEME İLE İLGİLİ GENEL KURALLAR

1. Yemin içerikleri veya düzeyleri ağırlık oranlarına göre beyan edilir.
2. Tarihlerin sayısal göstergesi gün, ay ve yıl sırasına göre ve formatı "GG/AA/YY" şeklinde etiket üzerinde belirtilir.
3. Tam yemler için belirlenen maksimum seviyelerin üzerinde katkı maddeleri içeren yem maddeleri ve tamamlayıcı yemlerin, rasyonda uygun kullanımının ve günlük rasyondaki maksimum katkı maddeleri içeriğinin uygunluğunun sağlanması için o yemin gram veya kilogram veya birim hacim olarak hayvan başına verilecek günlük maksimum miktarı veya o yemin günlük rasyondaki yüzdesi veya her bir kilogram tam yemdeki miktarı veya yüzdesi belirtilir.
4. Analiz metotlarını değiştirmemek koşuluyla, ev ve süs hayvanı yemleri için etikette;
  - Ham protein ifadesi yerine protein,
  - Ham sıvı ve katı yağlar ifadesi yerine yağ içeriği,
  - Ham kül ifadesi yerine inorganik madde, ifadelerine yer verilebilir.

Ek-4

YEM MADDELERİ VE KARMA YEMLERİN ETİKETLERİNDE BELİRTİLEN BESİN MADDESİ BİLEŞENLERİ İLE İLGİLİ VERİLEN TOLERANS DEĞERLERİ

Bölüm A: (Değişik:RG-20/8/2013-28741) Yem maddeleri ve karma yemlerin besin maddesi bileşenleri için tolerans değerleri

1. Tolerans değerleri, teknik ve analitik kaynaklı sapmalar için belirlenmiştir.
2. Bir yem maddesinin veya karma yemin bileşen değeri, etiketinde belirtilen analitik bileşen değerlerinden farklı bulunduğu anda aşağıda verilen tolerans değerleri uygulanır:
  - a) Ham yağ ve ham protein için;
    - % 24 ve üzeri beyan edilen değerler için ± 3 birim,
    - % 8 ve üzeri ile % 24'ün altında beyan edilen değerler için, beyan edilen değer $\pm$ % 12,5'i,
    - % 8'den az olan beyan değerleri için ± 1 birim.
  - b) Ham kül için;
    - % 24 ve üzeri beyan edilen değerler için $+ 3$ birim,
    - % 8 ve üzeri ile % 24'ün altında beyan edilen değerler için, beyan edilen değer $+ 12,5$ 'i,
    - % 8'den az olan beyan değerleri için $+ 1$ birim.
  - c) Şeker ve nişasta için;
    - % 20 ve üzeri beyan edilen değerler için $\pm 3,5$ birim,
    - % 10 ve üzeri ile % 20'nin altında beyan edilen değerler için, beyan edilen değer $\pm 17,5$ 'i,
    - % 10'dan az olan beyan değerleri için $\pm 1,7$ birim.

- ç) Ham selüloz için;
— % 20 ve üzeri beyan edilen değerler için + 3,5 birim,
— % 10 ve üzeri ile % 20'nin altında beyan edilen değerler için, beyan edilen değer + % 17,5'i,
— % 10'dan az olan beyan değerleri için + 1,7 birim.
- d) Kalsiyum, toplam fosfor, sodyum, potasyum ve magnezyum için;
— % 5 ve üzeri beyan edilen değerler için ± 1 birim,
— % 1 ve üzeri ile %5'in altında beyan edilen değerler için, beyan edilen değer $\pm$ % 20'si,
— % 1'den az olan beyan değerleri için $\pm 0,2$ birim.
- e) Hidroklorik asitte çözünmeyen kül için;
— % 5 ve üzeri beyan edilen değerler için + 1 birim,
— % 1 ve üzeri ile %5'in altında beyan edilen değerler için, beyan edilen değer + % 20'si,
— % 1'den az olan beyan değerleri için + 0,2 birim.
- f) Rutubet için;
— % 12,5 ve üzeri beyan edilen değerler için, beyan edilen değer + % 8'i,
— % 5 ve üzeri ile % 12,5'in altında beyan edilen değerler için + 1 birim,
— % 2 ve üzeri ile % 5'in altında beyan edilen değerler için, beyan edilen değer + % 20'si,
— % 2'den az olan beyan değerleri için + 0,4 birim.
- g) Enerji değeri için $\pm$ % 5 ve ham protein dışındaki protein değeri için $\pm$ % 10.
3. İstisnai olarak, bu bölümün 2 nci maddesinin (a) fıkrasında belirtilen ham yağ ve ham protein değerlerinin ev hayvanları yemleri için %16'nın altında beyan edilmesi halinde, tolerans değeri, beyan edilen değer için ± 2 birim olmalıdır.
4. İstisnai olarak, bu bölümün 2 nci maddesinde ham yağ, ham şeker, nişasta, kalsiyum, sodyum, potasyum, magnezyum, enerji ve protein için belirlenen tolerans değerleri pozitif yönde iki katına kadar çıkarılabilir.
5. Bu bölümün 2 nci maddesinde yer alan ham kül, ham selüloz, hidroklorik asitte çözünmeyen kül ve rutubet için tolerans değerleri beyan edilen değerden yüksek çıkması halinde uygulanır. Bu bileşenlerin beyan edilen değerden düşük çıkması halinde yem uygun kabul edilir.

Bölüm B: Yem maddeleri ve karma yemlerin etiketlerinde belirtilen yem katkı maddesi içerikleri ile ilgili tolerans değerleri

1. Bu bölümdeki tolerans değerleri sadece teknik sapmalar için belirlenmiştir. Bu toleranslar yemin etiketinde beyan edilen yem katkı maddeleri ve analitik değerleri için uygulanır. Yem katkı maddelerinin analitik değerleriyle ilgili olarak toleranslar, etikette garanti edilen miktarlara göre yemlerin en kısa depolama ömrü sonunda uygulanır.

2. Bir yem maddesi ya da karma yemin içeriğindeki bir katkı maddesinin beyan edilen değer altında bulunması halinde aşağıda verilen tolerans değerleri uygulanır⁽¹⁾:

- (a) Beyan edilen değer, 1000 birim ve üzeri ise beyan edilen değer + % 10'u,
(b) Beyan edilen değer, 500 birim ve üzeri ile 1000 birimin altında ise, 100 birim,
(c) Beyan edilen değer, 1 birim ve üzeri ile 500 birimin altında ise beyan edilen değer + % 20'si,
(d) Beyan edilen değer, 0,5 birim ve üzeri ile 1 birimin altında ise, 0,2 birim,
(e) Beyan edilen değer 0,5 birimden az ise beyan edilen değer + % 40'ı.

3. Yemdeki katkı maddesinin minimum ve maksimum içeriği yem katkı mevzuatında belirtilmiş ise bu bölümün 2 nci maddesinde belirtilen toleranslar sadece minimum içeriğin üstü veya maksimum içeriğin altı için uygulanır.

⁽¹⁾ 1 Birim, 1 mg, 1000 IU, 1×10^9 CFU veya bir kg yemdeki ilgili yem katkı maddesinin 100 ünite enzim aktivitesi demektir.

4. Bu bölümün 3 ncü maddesinde belirtilen bir yem katkı maddesi maksimum limiti aşmadığı sürece, beyan edilen içeriğin üzerindeki sapma bu bölümün 2 nci maddesinde belirtilen toleransın üç katına kadar çıkabilir. Bununla beraber, mikroorganizmalar grubuna ait yem katkı maddeleri için mevzuatta belirlenen maksimum limit izin verilen en üst limittir.

Ek-5

YEM MADDELERİ İÇİN BİLDİRİMİ ZORUNLU BİLEŞENLER

	Yem maddeleri	Bildirimi zorunlu bileşenler
1	Yem bitkileri ve kaba yemler	Ham protein>% 10 ise Ham selüloz
2	Tahıllar	
3	Tahıl ürünleri ve yan ürünleri	Ham protein> %10 ise Ham yağ > % 5 ise Ham selüloz Nişasta> % 20 ise
4	Yağlı tohumlular, yağlı meyveler	
5	Yağlı meyveler, yağlı tohumların ürünleri ve yan ürünleri	Ham protein> % 10 ise Ham yağ > %5 ise Ham selüloz
6	Baklagil daneleri	
7	Baklagil daneleri ürünleri ve yan ürünleri	Ham protein > % 10 ise Ham selüloz
8	Yumrular, kökler	
9	Yumur ve köklerin ürünleri ve yan ürünleri,	Ham selüloz, HCL de çözülmeyen kül, kuru maddede > % 3,5 ise Nişasta
10	Şeker pancarı işleme sanayii ürünleri ve yan ürünleri	Ham selüloz> %15 ise Sakkaroz olarak hesaplanan toplam şeker HCl de çözülemeyen kül, kuru maddede > %3,5 ise
11	Şeker kamışı işleme sanayii ürünleri ve yan ürünleri	Ham selüloz>% 15 ise Sakkaroz olarak hesaplanan toplam şeker
12	Bu listenin 2-7 numaraları arasında belirtilenler dışında, diğer tohumlar ve meyveler ve bunların ürünleri ve yan ürünleri	Ham protein Ham selüloz Ham yağ > %10 ise

13	Bu listenin 8-11 numaraları arasında belirtilenler dışında, diğer bitkiler, bunların ürünleri ve yan ürünleri	Ham protein>% 10 ise Ham selüloz
14	Süt ürünleri ve yan ürünleri	Ham protein Nem> % 5 ise Laktoz > % 10 ise
15	Kara hayvanı ürünleri ve yan ürünleri	Ham protein, > %10 ise Ham yağ> %5 ise Nem > % 8 ise
16	Balık, diğer deniz hayvanları, bunların ürünleri ve yan ürünleri	Ham protein> %10ise Ham yağ> %5 ise Nem> % 8 ise
17	Mineraller	Kalsiyum Fosfor Sodyum Diğer mineraller
18	Diğer yem maddeleri	Ham protein>% 10 Ham selüloz Ham yağ> %10 Nişasta> % 30 Sakkaroz olarak toplam şeker> %10 HCl de çözülmeyen kül, kuru maddede > % 3,5 ise

Ek-6

GIDA AMAÇLI HAYVANLAR İLE İLGİLİ KARMA YEMLER VE YEM MADDELERİNİN ETİKETLENMESİ

Birinci Bölüm

Yem katkı maddesi ilave edilen karma yemler ve yem maddelerinin etiketlenmesi ile ilgili hususlar

1. Aşağıdaki katkı maddeleri karma yemlere veya yem maddelerine ilave edilmiş ise ilave edilen bu yem katkı maddelerinin mevzuatında tanımlanan özel isimleri, katılan miktarları, tanımlayıcı numarası ve fonksiyonel grup isimleri veya kategorilerine göre belirtilir.

(a) Hedef türe veya gruba göre maksimum değeri belirlenmiş olan katkı maddeleri,

(b) Zooteknik katkı maddeleri, koksidiyostatlar ve histomonostatlar kategorilerine ait katkı maddeleri,

(c) Yem katkı mevzuatında, besinsel katkı maddeleri kategorisinde fonksiyonel grupta gösterilen üre ve türevleri.

2. Yeme katılan yem katkı maddesi, yemin etiketinde kelimelerle, grafikte veya resimle ön plana çıkarılıp vurgulanıyor ise, yem katkı maddesinin mevzuattaki ismi ve katılan miktarı belirtilir.

3. Bu bölümün 1 nci maddesinde belirtilmeyen diğer yem katkı maddeleri yemlere katılmış ise alıcının isteği üzerine etiketlemeden sorumlu kişi katkı maddesinin isimlerini, tanımlayıcı numarasını, fonksiyonel grubunu alıcıya açıklar.

4. Bu bölümün 1 nci maddesinde belirtilmeyen yem katkı maddelerinin yemlere katılması durumunda, etiketlemeden sorumlu kişi tarafından isteğe bağlı olarak,1 nci maddede belirtilen şekilde kısmi veya tam olarak, katılan yem katkı maddesi ile ilgili bilgileri belirtebilir.

5. Yem katkı mevzuatında duyuşal ve besinsel kategorilerde yer alan yem katkı maddeleri isteğe bağlı olarak etiketinde belirtilmek isteniyor ise katılan miktar belirtilir.

6. Bir yem katkı maddesinin birden fazla fonksiyonel özelliği var ise, söz konusu yemdeki temel fonksiyonel özelliği belirtilir.

İkinci Bölüm

Karma yemlerin besin madde bileşenlerinin etiketlenmesi

1. Gıda amaçlı hayvanlar için karma yemlerin etiketinde belirtilmesi zorunlu besin madde bileşenleri aşağıda belirtilmiştir.

Yem	Besin madde bileşenleri ve düzeyi	Hedef hayvan türü
Tam yem	- Ham protein	Tüm türler
	- Ham selüloz	Tüm türler
	- Ham yağ	Tüm türler
	- Ham kül	Tüm türler
	- Lizin	Domuz ve kanatlılar
	- Metiyonin	Domuz ve kanatlılar
	- Kalsiyum	Tüm türler
	- Fosfor	Tüm türler
Tamamlayıcı mineral yem	- Sodyum	Tüm türler
	- Lizin	Domuz ve kanatlılar
	- Metiyonin	Domuz ve kanatlılar
	- Kalsiyum	Tüm türler

	- Fosfor - Sodyum	Tüm türler Tüm türler
	- Magnezyum	Ruminantlar
Diğer tamamlayıcı yemler	- Ham protein	Tüm türler
	- Ham selüloz	Tüm türler
	- Ham yağ	Tüm türler
	- Ham kül	Tüm türler
	- Lizin	Domuz ve kanatlılar
	- Metionin	Domuz ve kanatlılar
	- Kalsiyum $\geq$ % 5	Tüm türler
	- Fosfor $\geq$ % 2	Tüm türler
	- Sodyum	Tüm türler
	- Magnezyum $\geq$ %0,5	Ruminantlar

2. Aminoasitler, vitaminler veya iz elementler isteğe bağlı olarak besin madde bileşenleri içerisinde beyan edilmek istendiğinde, bunlar toplam miktar olarak belirtilebilir.

3. Enerji değeri ve/veya protein değeri belirtilmek istendiğinde, belirtilen bu değerler, Bakanlıkça uygun bulunan resmi metotlara göre belirlenmiş olmalıdır.

Ek-7

GIDA AMAÇLI OLMAYAN HAYVANLAR İLE İLGİLİ KARMA YEMLER VE YEM MADDELERİNİN ETİKETLENMESİ

Birinci Bölüm

Yem katkı maddesi ilave edilen karma yemler ve yem maddelerinin etiketlenmesi ile ilgili hususlar

1. Aşağıdaki katkı maddeleri karma yemlere veya yem maddelerine ilave edilmiş ise ilave edilen bu yem katkı maddelerinin mevzuatında tanımlanan özel isimleri, katılan miktarları, tanımlayıcı numarası ve fonksiyonel grup isimleri veya kategorilerine göre belirtilir.

a) Hedef türe veya gruba göre maksimum değeri belirlenmiş olan katkı maddeleri,

b) Zooteknik katkı maddeleri, koksidiyostatlar ve histomonostatlar kategorilerine ait katkı maddeleri,

c) Yem katkı mevzuatında, besinsel katkı maddeleri kategorisinde fonksiyonel grupta gösterilen üre ve türevleri.

2. Yem katkı mevzuatında koruyucular, antioksidanlar ve renklendiriciler fonksiyonel gruplarında yer alan katkı maddelerinin fonksiyonel grubunun belirtilmesi yeterli olup, alıcının istemesi halinde etiketlemeden sorumlu kişi, tanımlanan özel isimlerini, katılan miktarlarını, tanımlayıcı numarasını bildirilir.

3. Yeme katılan yem katkı maddesi, yemin etiketinde kelimelerle, grafikte veya resimle ön plana çıkarılıp vurgulanıyor ise yem katkı maddesinin mevzuattaki ismi ve katılan miktarı belirtilir.

4. Bu bölümün 1 nci maddesinde belirtilmeyen diğer yem katkı maddeleri yemlere katılmış ise alıcının isteği üzerine etiketlemeden sorumlu kişi, katkı maddesinin isimlerini, tanımlayıcı numarasını, fonksiyonel grubunu alıcıya açıklamalıdır.

5. Bu bölümün 1 nci maddesinde belirtilmeyen yem katkı maddelerinin yemlere katılması durumunda, etiketlemeden sorumlu kişi tarafından isteğe bağlı olarak, 1 nci maddede belirtilen şekilde kısmi veya tam olarak, katılan yem katkı maddesi ile ilgili bilgileri belirtebilir.

6. Yem katkı mevzuatında duysal ve besinsel kategorilerde yer alan yem katkı maddeleri isteğe bağlı olarak etiketinde belirtilmek isteniyor ise katılan miktar belirtilir.

7. Bir yem katkı maddesinin birden fazla fonksiyonel özelliği var ise söz konusu yemdeki temel fonksiyonel özelliği belirtilir.

8. Piyasaya arz edilen yemlerin etiketinde, yemlerin bileşimleri veya özel iddialı beyanlar yapılıyor ise kullanılan tüm katkı maddeleri ile ilgili bilgiler dâhil, beyan edilen bu bilgilerin doğruluğundan etiketlemeden sorumlu kişi, resmi otoritelere karşı sorumlu olup, istenildiğinde bunlara ilişkin bilgileri sağlamakla yükümlüdür.

İkinci Bölüm

Gıda amaçlı olmayan karma yemlerin besin madde bileşenlerinin etiketlenmesi

1. Gıda amaçlı olmayan hayvanlar için karma yemlerin etiketinde belirtilmesi zorunlu besin madde bileşenleri aşağıda belirtilmiştir.

Yem	Besin madde bileşenleri	Hedef hayvan türü
-----	-------------------------	-------------------

	ve düzeyi	
Tam yem	-Ham protein	Kedi, köpek, kürk hayvanı
	-Ham selüloz	Kedi, köpek, kürk hayvanı
	- Ham yağ	Kedi, köpek, kürk hayvanı
	- Ham kül	Kedi, köpek, kürk hayvanı
Tamamlayıcı mineral yem	- Kalsiyum	Tüm türler
	- Fosfor	Tüm türler
	-Sodyum	Tüm türler
Diğer tamamlayıcı yemler	- Ham protein	Kedi, köpek, kürk hayvanı
	- Ham selüloz	Kedi, köpek, kürk hayvanı
	- Ham yağ	Kedi, köpek, kürk hayvanı
	- Ham kül	Kedi, köpek, kürk hayvanı

2. Aminoasitler, vitaminler veya iz elementler isteğe bağlı olarak besin madde bileşenleri içerisinde beyan edilmek istendiğinde, bunlar toplam miktar olarak belirtilebilir.

3. Enerji değeri ve/veya protein değeri belirtilmek istendiğinde, belirtilen bu değerler, Bakanlıkça uygun bulunan resmi metotlara göre belirlenmiş olmalıdır.

**PİYASAYA ARZ EDİLMEK İSTENEN ANCAK YEM MEVZUATINDA
BELİRTİLEN YEM GÜVENİLİRLİĞİ ŞARTLARINA UYGUN OLMAYAN
YEMLERİN ETİKETLENMESİ İLE İLGİLİ ÖZEL ŞARTLAR**

1. Bulaşık yem maddeleri;

“ İstenmeyen maddeler listesine göre, ... değerini aşan bir yemdir. Bu yem, sadece onaylı işletmelerde detoksifiye edildikten sonra yem olarak kullanılır.”

şeklindeki ifade dikkat çekecek biçimde belirtilir.

2. Bulaşıklık, temizlemek suretiyle azaltılabiliyor ya da elimine edilebiliyor ise etiketinde

“İstenmeyen maddeler listesine göre, ...değerini aşan bir yemdir. Bu yem, sadece yeterli temizleme yapıldıktan sonra yem olarak kullanılır.”

şeklindeki ifade dikkat çekecek biçimde belirtilir.

Ek-9

GIDA AMAÇLI OLMAYAN HAYVAN YEMLERİ İÇİN YEM MADDELERİ KATEGORİLERİ

	Kategori Çeşidi	Tanım
1	Et ve et ürünleri	Kesilen sıcakkanlı kara hayvanlarının taze veya uygun işleme konserve edilen bütün kemiksiz parçaları ve sıcakkanlı kara hayvanlarının karkas parçaları veya işlenmiş karkas ürünleri ve bütün ürünleri
2	Süt ve süt ürünleri	Taze veya uygun işleme korunmuş bütün süt ürünleri ve bunların işlenmesinden elde edilen ürünler
3	Yumurta ve yumurta ürünleri	Taze veya uygun işleme korunmuş bütün yumurta ürünleri ve bunların işlenmesinden elde edilen ürünler
4	Bitkisel ve hayvansal yağlar	Bütün hayvan ve bitki yağları
5	Mayalar	Bütün mayalar, ölü ve kurutulmuş hücreleri
6	Balık ve balık ürünleri	Taze veya uygun işleme korunmuş balık veya balık parçaları ve bunların işlenmesinden elde edilen ürünler
7	Tahıllar	Sunum şekline bakılmaksızın, bütün tahıl çeşitleri veya nişasta endosperminden elde edilen ürünler
8	Sebzeler	Taze veya uygun işleme korunmuş bütün sebze ve baklagil çeşitleri
9	Sebze kaynaklı ürünler	Sebze ürünlerinin özellikle tahıllar, sebzeler, baklagiller ve yağlı tohumların işlenmesinden elde edilen ürünler
10	Sebze protein ekstraktları	Kuru maddede en az %50 ham protein içermesi için, uygun işleme konsantre edilen proteinleri içeren bütün sebze kaynaklı ürünler
11	Mineraller	Hayvan yemleri için uygun bütün inorganik maddeler
12	Çeşitli şekerler	Şekerlerin bütün çeşitleri
13	Meyve	Taze veya uygun işleme korunmuş bütün meyve çeşitleri
14	Yemişler	Kabuklu bütün yemişler
15	Tohumlar	Tüm halde veya kabaca kırılmış bütün tohum çeşitleri
16	Alg	Taze veya uygun işleme korunmuş alg
17	Yumuşakçalar ve kabuklular	Taze veya uygun işleme korunmuş bütün yumuşakça, kabuklu, su kabuklusu ve bunların işlenmiş ürünleri
18	Böcekler	Bütün böcek çeşitleri ve bunların gelişim aşamaları
19	Ekmek-pastacılık ürünleri	Ekmek, kek, bisküvi ve pasta ürünleri